

Román s názvem *Němci* vyšel již v roce 2012, ale i přesto je dobré se nad ním pozastavit. *Němci* jsou třetím a dosud posledním dílem české spisovatelky Jakuby Katalpy (vlastním jménem Tereza Jandová). Autorka debutovala v roce 2006 novelou *Je hlína k snědku?*, za kterou byla nominována na cenu Magnesia Litera. Podobně úspěšný byl i román *Hořké moře* (2009), nominovaný na Cenu Jiřího Ortena. V minulém roce Katalpa získala Cenu Josefa Škvoreckého a také Cenu Česká kniha právě za román *Němci*.

Katalpa se touto knihou zařadila tematicky k autorům píšícím o čtyřicet let tabuizované problematice tzv. odsunu Němců. Ačkoli již vznikla plejáda takto zaměřených knih, jejich společenské místo je stále otevřené, jak se můžeme přesvědčit často v médiích. Beletrie je z tohoto hlediska důležitá, protože má širší dosah než odborné publikace. Tím, že se autorka knihy zdržuje hodnocení a do jisté míry se vyhýbá excesům, kniha dostává nenásilný ráz.

Knihy se odvíjí ve dvou rovinách – „rámec“ příběhu zasazený do současnosti a chronologické vyprávění osudu učitelky Kláry. Rámec děje vypráví žena, která se rozhodla po smrti svého otce odhalit tajemství vlastní rodiny – nalézt svoji „korespondenční“ babičku a zjistit, proč na konci 40. let opustila svého malého syna. Vydává se po jediné stopě a to po balících sladkostí, které v jejím dětství chodili ze západního Německa. Tam nalézá nejen své dvě sdílné tety, ale i samotnou babičku Kláru, avšak v zajetí Alzheimerovy choroby. V tomto okamžiku se s touto rovinou románu rozloučíme a setkáváme se s ní opět až na konci knihy, kdy babička umírá. To je však škoda. Vzhledem ke členitosti románu by se tato rovina mohla objevovat častěji a tím se více propojit s druhou částí, takto opravdu působí jen jako více či méně padnoucí rám obrazu.

Většina knihy je pak věnována osudu říšské Němky Kláry, od jejího početí až do chvíle, kdy zanechala syna téměř cizí ženě. Dívka ze zámožné rodiny utíká z Říše před potupou i sebou samou do Sudet, kde začíná v malé vsi učit. Její život může být charakterizován pojmem ztráta (podtitul románu je *Geografie ztráty*). V životě Kláry se stále něco objevuje a zase vytrácí, ať už jde o snoubence, milence, rodiče, syna či její úřední totožnost. Autorka knihy se nesnaží vyprávět příběh na pozadí druhé světové války, ale vypráví příběh, v jehož pozadí tato válka probíhá. Klára tak poznává válku jen tak mimochodem, ze své práce v továrně nebo nedostatku papíru ve školství. Několikrát se nenápadně objevuje problematika blížící se fronty nebo holokaustu, což naráží na často kladenou otázku, nakolik byli obyčejní Němci za války o problematice informováni.

Němci jsou psáni velmi poutavě, text je členěn na krátké kapitoly tvořící různě dlouhé oddíly, uvedené dvěma citáty – jeden od historické osobnosti, druhý od postavy z románu. Autorka se místy snaží experimentovat s formou i textem, tak jako v předchozích dílech, ale to bohužel brzy zmizí a proto působí tato pasáž ve výsledku nemístně.

V příběhu se objevuje až přemíra postav, které přicházejí, přináší vlastní příběh a zase odcházejí. V pátrání po babičce se vyskytují převážně ženy, které tvoří rodovou linii – babička, tety, vypravěčka, dcera Dorotka a jako hlavní mužská postava se tu vyskytuje pouze otec Konrád. V druhé rovině se naopak vyskytuje jako silná žena jediná Klára, kolem které se však točí značné množství mužů. Tím, že předem víme o otěhotnění Kláry, můžeme si tipovat s kým. Potencionálních otců je v románu habaděj, sexuálních scén také několik, ale přichází konec války a malý Konrád stále „není na cestě“. Tímto nás autorka napíná téměř do konce, do chvíle kdy zmizí i poslední hlavní mužská postava. Stejně tak Katalpa napíná čtenáře tím, kdy vlastně Klára odejde zpět do Německa, v knize je zachycena evakuace a pak najednou je po odsunu a učitelka stále žije zapomenuta v Sudetech. Stěžejní otázka, proč Klára nechala svého syna cizí ženě je nakonec sice vysvětlena, ale oproti předchozí autorčině sdílnosti spíše povrchně a její tajemství zůstává ukryto pod tíhou Alzheimerera.

Román Jakuby Katalpy přináší čtivý příběh, který se ve výsledku tolik netýká problematiky Němců v Českých zemích, ale spíše osudu jedné ztracené ženy. I přes některé drobné chyby si jistě svoje ocenění zaslouží.

KATALPA, Jakuba. *Němci. Geografie ztráty*. Brno, Host 2012, 416 s.